

09.05.2025.

Nr. 2.5/2025/1933

Uz

Nr.

**Sabiedrisko pakalpojumu
regulēšanas komisija
Skanstes iela 25
Rīga
LV-1013**

Par Konsultāciju dokumentu par grozījumiem elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikā

AS "Augstsprieguma tīkls" (AST) ir izskatījusi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (Regulators) 2025.gada 17.aprīļa Konsultāciju dokumentu par grozījumiem elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikā (grozījumu projekts) un sniedz tālāk norādīto viedokli.

- 1) Grozījumu projektā mainīta līdzšinējā pieeja attiecībā uz efektivitātes koeficienta noteikšanu, paredzot, ka tas turpmāk tiks noteikts 50% apmērā no nākamā kalendāra gada Latvijas Bankas prognozētā patēriņa cenu indeksa (inflācijas). Konsultāciju dokumentā nav sniegts pamatojums patēriņu cenu indeksa (inflācijas) izmantošanai, kā arī nav skaidra inflācijas korelācija ar uzņēmuma spēju samazināt izmaksas, paaugstinot saimnieciskās darbības efektivitāti. Līdz ar to AST aicina Regulatoru atkārtoti izvērtēt izvēlētās pieejas pamatotību un apsvērt iespēju grozījumu projektā noteikt fiksētu efektivitātes koeficientu, paredzot tā periodisku pārskatīšanu.

Tāpat grozījumu projektā noteikts, ka efektivitāte tiek aprēķināta no kopējām izmaksām, tai skaitā kapitāla un uz Latvijas lietotāju elektroapgādes vajadzībām attiecināto elektroenerģijas pārvades sistēmas zudumu, tehnoloģiskā procesa, avārijas un regulēšanas jaudas rezervju nodrošināšanas izmaksām, kā arī tranzīta zudumu izmaksām. Ievērojot, ka kapitāla izmaksu apmērs ir tieši atkarīgs no Regulatora noteiktās kapitāla atdeves likmes, faktiskās pārvades sistēmas regulējamās aktīvu bāzes vērtības un nolietojuma, kura aprēķins esošajiem aktīviem veikts atbilstoši Regulatora prasībām, šīm izmaksām nav piemērojami jebkādi to samazinoši efektivitātes pasākumi. Tāpat jāņem vērā, ka pārvades sistēmas operatora kontrolē nav elektroenerģijas pārvades sistēmas zudumu (tai skaitā tranzīta zudumu), tehnoloģiskā procesa, avārijas un regulēšanas jaudas rezervju nodrošināšanas izmaksu, apmēra kontrole. Proti, kā jau AST vairākkārt norādījis, zudumu apmēru ietekmē gan laikapstākļi, gan tīkla noslodze, ko nav iespējams ne kontrolēt, prognozēt. Savukārt, regulēšanas jaudas rezervju nodrošināšanas izmaksu apmērs ir tieši izrietošs no balansēšanas jaudas tirgus rezultātiem. Nepamatota iepērkamo jaudas rezervju apmēra samazināšana būtu pretrunā ar pārvades sistēmas operatora pamatfunkciju – sistēmas drošas un stabilas darbības nodrošināšana.

Grozījumu projekta 1.2. punktā ietverta izmaksu efektivitātes definīcija, kas noteic, ka izmaksu efektivitāte ir izmaksu ietaupījuma apmērs, kuru regulatīvā perioda ietvaros komersants spēj sasniegt, uzlabojot saimnieciskās darbības efektivitāti. Ņemot vērā, ka minētais definējums uzliktu par pienākumu vērtēt, vai izmaksu ietaupījums radies saimnieciskās darbības efektivitātes pasākumu rezultātā, kas pēc būtības uzliktu lieku administratīvo slogu gan Regulatoram, gan pārvades sistēmas operatoram, AST lūdz dzēst vārdus "uzlabojot saimnieciskās darbības efektivitāti".

- 2) Ievērojot iepriekšējā punkta minēto, AST arī atkārtoti lūdz koriģēt grozījumu projekta 1.18.punktā ietverto 28.2. punkta redakciju, nosakot, ka starpību starp faktiskajām (prognozētajām) un plānotajām vai paredzamajām (ja iepriekšējā tarifu periodā ir pārskatītas plānotās izmaksas) tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un elektroenerģijas zudumu izmaksām aprēķina, ņemot vērā arī to faktisko elektroenerģijas zudumu daudzumu, kas pārsniedz apstiprināto uz attiecīgo tarifu periodu attiecināmo elektroenerģijas zudumu daudzumu. Turklāt, ņemot vērā, ka zudumu un tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas izmaksas ir ļoti būtiska pārvades sistēmas pakalpojuma daļa, grozījumu projektā būtu jāparedz pieeja, ka AST pirms citas elektroenerģijas iegādes mehānisma izvēles, kas atšķiras no AST ilggadējās prakses veikt elektroenerģijas iegādi elektroenerģijas biržā, saņem saskaņojumu no Regulatora. Kā alternatīvu minētajam AST lūdz Regulatoru skaidrot, kā tiktu vērtēta atšķirīgas enerģijas iegādes stratēģijas pamatotība.
- 3) AST nevar atbalstīt grozījumu projektā ietverto nosacījumu, ka personāla izmaksu un prognozētās elektroenerģijas cenas noteikšanai turpmāk tiks izmantotas Regulatora vadlīnijas, ievērojot, ka šīs vēstules sagatavošanas brīdī šīs vadlīnijas nav pieejamas.
- 4) Grozījumu projekta 1.18.punktā ietverts 28.4.punkts, kas noteic starpības starp plānoto un prognozēto nominālās bruto algas izmaiņu radīto izmaksu pieaugumu aprēķinu. Vēršam uzmanību, ka atbilstoši Darba Koplīgumam, AST ir pienākums katra gada 1.janvārī pārskatīt darbinieku atalgojumu atbilstoši iepriekšējā gada inflācijas un enerģētikas nozarē strādājošo mēneša vidējās darba samaksas izmaiņām. Lai novērstu neskaidrības par to, kādā veidā aprēķināma starpība starp plānotajām inflācijas un bruto algas izmaiņām un faktiskajām inflācijas un bruto algas izmaiņām, AST lūdz noteikt, ka aprēķinos attiecībā uz personāla izmaksu izmaiņām tiek ņemta vērā iepriekšējā gada faktiskā inflācija un faktiskās bruto algas izmaiņas enerģētikas nozarē strādājošiem.
- 5) Neparedzētas izmaksas, t.sk. izmaksas par jaunu štata vietu izveidi vai atalgojuma pieauguma darba pienākumu izmaiņu dēļ, iespējamas gan ārējo normatīvo aktu izmaiņu, gan ārkārtas apstākļu novēršanas dēļ, gan arī valsts institūciju pieņemto lēmumu un doto uzdevumu rezultātā. Proti, strauji pieaugot pieteikumu tehnisko prasību saņemšanai pieslēgumu ierīkošanai skaitam, ko AST nav bijis iespējams prognozēt un kas, AST ieskatā, uzskatāmi par ārkārtīgiem apstākļiem, AST radušās pieslēgumu ierīkošanas funkcijas izpildes neparedzētas papildus izmaksas. Tāpat sagaidāms, ka šīs izmaksas pieaugs arī 2025.gadā, jo atbilstoši grozījumiem Elektroenerģijas tirgus likumā, sagaidāms straujš pieteikumu skaists elastīgā pārvades sistēmas pakalpojuma saņemšanai. Šo grozījumu veikšanu AST nebija iespējams prognozēt, iesniedzot tarifu projektu. Neparedzētas izmaksas iepriekšējā periodā AST radušās arī valsts institūciju pieņemto lēmumu un doto uzdevumu dēļ. Kā piemēru, AST norāda nepieciešamību īstenot Baltijas valstu sinhronizāciju paātrinātā kārtībā, to veicot 2025.gada februārī nevis iepriekš plānotajā termiņā 2025.gada beigās. Ievērojot minēto, AST lūdz grozījumu projekta 1.18. punkta ietverto 28.7. punktu izteikt šādā redakcijā:

"28.7. ja iepriekšējā vai esošajā tarifu perioda ārējo normatīvo aktu izmaiņu, ārkārtas apstākļu, valsts institūciju pieņemto lēmumu vai doto uzdevumu dēļ radušās neparedzētās izmaksas ir pamatotas un ciktāl tās nav atgūstamas citādi, ieņēmumu korekcijas daļa ir vienāda ar neparedzēto izmaksu faktisko apmēru".

- 6) Lūdzam papildināt grozījumu projekta 1.3.punktā ietverto 2.9. punktu aiz vāriem "nodotu elektroenerģiju pārvades sistēmā" ar vārdiem "vai saņemtu elektroenerģiju no pārvades sistēmas.
- 7) Papildus saistībā ar aktualitātes zaudēšanu lūdzam Elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikas 21.punktā svītrot apzīmējumu " $I_{nc-EEZ\ komp\ tr}$ " (ieņēmumu un izdevumu saldo par savstarpēju elektroenerģijas tranzīta plūsmu nodrošināšanu ar valstu, kas neietilpst EEZ, pārvades sistēmas operatoriem [EUR])

AST pateicas Regulatoram par sagatavo grozījumu projektu un kopumā atzinīgi novērtē ar Konsultāciju dokumentu par grozījumiem elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikā plānotās izmaiņas.